СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 289. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 13. грудня, 1922. — VOL. XXX. No. 289. Jersey City, N. J., Wednesday, December 13, 1922. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ПОСТУПОВОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АКЦІЇ

КЛІВЛЕНД, Огайо, 11. грудня. — Нині почалася тут Національна Конференція для Поступової Акції, в котрій бере участь коло 200 делеґатів, які, як кажуть, представляють понад 6 міліонів голосуючих горожан, зорганізованих в робітничих юніях та фармерсько-робітничім руху.

Зараз на вступі конференції прийшло до боротьби з горсткою комуністів, що представляли так звану робітничу партію. Хоч їх було на салі всего кількох, та зате вони обсадили ґалерію жінками, які кричали та верещали, як один з комуністів спитав президію, чому їх не пущено на салю яко делеґатів. Предсідатель заявив, що таке було рішенне веріфікаційної комісії, котра порішувала про повноправність повновластий, а ся комісія заняла таке становище певно тому, бо вона уважала робітничу партію за партію, зорганізовану в інтересі капіталістів. Комуністи домагалися далі, щоби зібрані на салі делеґати голосували в справі їх допущення, але саля приняла формальне внесенне, щоби справу відослати назад до веріфікаційної комісії.

Межи найголовнійшими питаннями конференції є справа організації нової партії. Ряд делеґатів приїхало на конференцію спеціяльно на те, аби таку партію зорганізувати.

ВИСЛІД ПРОЦЕСУ В СПРАВІ ЗНУЩАННЯ ОФІЦИРІВ НАД МОРЯКАМИ

ВАШІНҐТОН, 11. грудня. — Президент Гардинґ постановив покінчити знущанне морських офіцирів над моряками американської фльоти. В тій ціли він приказав викинути з фльоти двох офіцирів та знижити рангу трох других за те, що знущалися над підлеглими собі моряками, завдаючи їм трудні тілесні вправи.

Президент переглядає кромі сього ще акти чотирох инчих офіцирів, щоби рішити і для них якусь кару.

ФРАНЦУЗЬКА АҐІТАЦІЯ В АМЕРИЦІ

ШИКАҐО, 11. грудня. — Жорж Клємансо виголосив тут нині свою послідну промову в Злучених Фержавах.

В сій промові Клємансо відкликувався до американських фармерів, старатючися доказати їм, що їх добробут залежить від повороту Злучених Держав до становища аліянтів.

НЕ ХОЧУТЬ ДОПУСТИТИ ВОЄННИХ ВТІКАЧІВ

ВАШІНҐТОН, 11. грудня. — Американський уряд рішив відкинути просьбу вірменських та грецьких втікачів перед Турками, котрі просили о допущенне їх до Злучених Держав без огляду на квоту імігracійного закона.

Уряд станув на становищи, що він має виконувати обовязуючі закони та що він не має права обходити права. Постановити допустити певних іміґрантів понад квоту закона було би узурпованнем для себе законодатної власти, яка належить до конґресу. Для допущення сих іміґрантів треба спеціяльного закона конґресу, і всі, що просять о таке допущенне, повинні вдатися були на законодатну дорогу.

ДЕМОКРАТИ СТАРАЮТЬСЯ НЕ ДОПУСТИТИ ДО ГОЛОСОВАННЯ НАД КОРАБЕЛЬНИМ ЗАКОНОМ

ВАШІНҐТОН, 11. грудня. — Корабельний законопроект знова застряг в палаті сенату, бо демократичні сенатори рішилися допустити до дискусії над ним, але не допустити до голосовання та порішення справи. Вони всіми способами здержують розбиранне поодиноких точок проекту.

БОРОТЬБА ПРОТИ КУ-КЛУКС-КЛЕНА

СИНСИНАТІ, Огайо, 11. грудня. — Міський відділ ветеранської організації „Американського Леґіону" постановив на своїх зборах довести до повного розвязання та знищення організації Ку-Клукс-Клена.

ЗДВОЮЮТЬ КАРИ ЗА НАРУШЕННЄ ПРОГИБІЦІЇ

ВАШІНҐТОН, 11. грудня. — Найвисший Суд Злучених Держав видав нині небувале рішенне, яке буде мати великий вплив на виконуванне прогибіційного закона.

В сьому рішенню Найвисший Суд постановив, що стейтові власти мають право наставляти і карати переступленне прогибіційного закона, хочби виновник вже був суджений та караний за той самий проступок федеральними властями. В той спосіб кожде переступленне прогибіційного закона може бути каране двома трибуналами.

БРАЙЕН ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ҐРУПОЮ ЛА ФОЛЕТА

ВАШІНҐТОН, 11. грудня. — Бувший премієр кабінету Вилсона відвідав нині сенатора Ла Фолета, голову так званого поступового бльоку в американськім конґресі, та заявив йому свою згоду на програму бльоку.

РОБІТНИЧИЙ БАНК ПЛАТИТЬ ДИВІДЕНДИ

КЛІВЛЕНД, Огайо, 11. грудня. — Дирекція Кооперативного Банку Юнії Зелізничих Машиністів в Клівленді на своїм зібранню постановила признати уділовцям піврічну дивіденду в висоті 4 процент, а депозиторам відсотки в висоті пів процента.

ПРОТЕСТУЙТЕ!

Українські Громади: Памятайте на мобілізацію в неділю 17 грудня! Висилайте протести проти польських розбоїв до Ваших Сенаторів та Конґресменів! Приготовляйтесь до складання народнього податку! За інформаціями пишіть до: Обєднання, 817 Норт Френклин Стріт, Филаделфія, Па.

КРІВАВА БІЙКА МЕЖИ „МУНШАЙНЕРАМИ" ТА ПРОГИБІЦІЙНИМИ УРЯДНИКАМИ

МАВНТ СТЕРЛІНҐ, Кентакі, 10. грудня. — На горбах повіту Меніфі прийшло нині до справдішної битви межи прогибіційними урядниками та громадкою гірських „муншайнерів".

Бійка почалася з того, що федеральний прогибіційний аґент Роберт Даф повів громадку помічників на одну гірську печеру, де мали варити „самогонку". Коли він наближився до печери, з неї роздалася сальва вистрілів, і Даф впав на землю неживий. Обляжені в печері вістрілювалися агентам так довго, поки ті зневірилися в свій доспіх та не цофнулися по допомогу. На її чолі станув другий аґент Дейв Тредмен, але коли він наближився о печери, „муншайнери" вбили й його. Прогибіційні аґенти попросили військові власти о допомогу.

МІНЕРАЛЬНІ БОГАЦТВА АМЕРИКИ

Федеральний геольогічний уряд уже покінчив працю коло розгляненя мінеральний богацтва Злучених Держав. Інжинери та рахмайстри уряду виладили мапи з 13,544 квадратових миль поверхні краю, показуючи на них красками поверхню землі, та її мінеральний склад Вони розслідили та поклясифікували як вуглеву землю 65 міліонів акрів землі, 6 і пів міліона акрів землі як нафтові терени, а 2 міліони 700,000 акрів як землю, надаючуся до продукції фосфатів, принагідних о поправи управної землі. В стейті Юті вони найшли сотки тисяч акрів землі, з якої можна добувати радову руду, з котрої витоплюється металь рад, що має дуже вcase приміненне в медицині.

СЕЛЯНИ ДЛЯ АРЕШТОВАНИХ У ЛЬВОВІ

Село Малехів під Львовом зібрало кілька кірців бараболі, ярини та инших харчевих припасів для арештованих Українців. Инші села повинні йти за прикладом Малехова.

ПРОТИ СПРОВАДЖУВАННЯ ЧУЖИХ МЕХАНІВ

Департмент праці почав слідство в справі закидів, піднесених робітничими юніями, що мовляв в американських зелізничих варстатах, працює велика маса чужих механіків, спроваджених для страйколомства з ріжних европейських країв. Страйковий комітет зелізничих робітників подав недавно до відома міністерства праці факт, що після його інформації в зелізничих варстатах зелізниці Лігай Велі працюють англійські та німецькі механіки, спроваджені по вибуху страйку американських робітників. У фабриці зелізниці „Ню Йорк, Ню Гейвен та Гартфорд" мають працювати німецькі робітники, з котрих декотрі навіть не мали часу перемінити своїх сірих військових одінь.

СВЯТО 1. ПАДОЛИСТА В ДАНЦІҐУ

Дня 1. падолиста с. р. відбулося в Данціґу свято в честь української революції в Галичині. Свято влаштувала місцева українська студентська громада „Основа". Були присутні члени „Основи" й місцева українська еміґрація, м. и. ґен. Омелянович-Павленко, ґен. Зелінський і полк. Павлюк, представник У. Н. Р. Свято розпочалося рефератом студента Яримовича. Потім слідували промови студентів Підгайця й Озеркова, а представник У. Н. Р. Павлюк зясував хід української національної революції в Галичині й на Великій Україні. По промовах розпочалась концертова часть, в якій виступали поодинокі члени „Основи" і студентський хор. У присутних лишилось дуже симпатичне вражінне зі свята. Се свято має для Українців Данціґу ще також те значінне, що в той день перший раз зібралася вся українська громада в Данціґу. Всі Українці почули себе членами одної сімї. Свято закінчилось патріотичними піснями й національним гимном.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПАПА РИМСЬКИЙ ІМЕНУВАВ НОВИХ КАРДИНАЛІВ

РИМ, столиця Італії, 11. грудня. — Нині іменував папа римський Пій XI. вісім нових кардиналів. Між ними є Джованні Бонцано, бувший апостольський делеґат у Вашинґтоні.

ПОПРАВА РОБІТ

Федеральне бюро праці при департаменті праці видало свій звіт про стан робіт в місяци падолисті. Зі звіту показується, що від початку сього року роботи ще ніколи не стояли так добре, як власне в падолисті.

На 62 найбільші міста Америки 50 виказало зріст числа робочих днів в усіх промислах, в них заступлених.

СУЧАСНА МОСКВА

Недавно вернувся з Росії провідник французької рад.-соц. партії, Геріо, який так малює теперішню столицю большевицької Московщини: Москва скидає з себе дуже енерґійно рабство комунізму й вертається до принціпів особистої свободи та приватної підприємчивости. Москва як цілість полишилася ненарушена. Деякі дільниці знищені від гарматнього вогня в часі революції, ще більше шкоди зазнало місто від недбайливости. В теперішній момент будинки скрізь направляються та відмальовуються і Москва покрита руштуваннями. Крамниці відиняються одна за одною і приватні підприємці починають робити конкуренцію кооперативам і державним установам. Навіть якийсь адвокат зважився прибити свою вивіску на домі. Одною з найкращих познак, що комунізм паде, є нововведена плата до музеїв і театрів. Нема в них уже однакої плати для всіх. У театрах віджили ріжниці кляс і ціну зміняється згідно з місцями. Поворот індивідуальної свободи й торговлі доходить так далеко, що навіть на цинтарі підприємець похоронів продає окремі соснові домовини для „пролєтарів" і окремі викладені вибагливим сукном для тих, що мають змогу заплатити за них.

ПІДЧАС ЗАПРИСЯЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА ПОЛЬЩІ НАРУТОВИЧА ПОЛИЛАСЬ У ВАРШАВІ КРОВ

ПРЕЗИДЕНТА НАРУТОВИЧА ОБКИДАНО СНІГОМ. — В БОРОТЬБІ БІЛЯ „СЕЙМУ" ЗГИНУЛО 4 ОСОБИ; 110 РАНЕНИХ. — ОДИН ПОСОЛ СМЕРТЕЛЬНО РАНЕНИЙ. — БУЧУ ВИКЛИКАВ ГАЛЛЄР.

ВАРШАВА, столиця Польщі, 11. грудня. — Вчасі нинішнього торжества заприсяження президента Польщі, Гаврила Нарутовича, повстала у Варшаві велика револьта, підчас котрої згинуло чотири особи а богато потерпіло тяжші і лекші рани.

Около 20,000 польських націоналістів зібралось, щоб не допустити до інавґураційного торжества. Се були головно студенти і школярі із середніх та народніх шкіл.

Вони обкидали президента Нарутовича снігом, але не вспіли перепинити у виконанню програми.

Президент Нарутович таки добився до парляментарної салі і зложив присягу на свій уряд після приписаної форми, але підчас присяги були тільки посли радикальні і не-польські. Польські націоналісти не явились у салі.

Міжтим націоналісти при помочі підбуреної молодіжи нападали на радикальних і жидівських послів і били їх. Польського соціялістичного посла Пйотровського так тяжко побили, що нема надії, аби він остався при життю.

Президент Нарутович мусів ждати дві години в будинку „сейму", поки жовніри змогли прочистити дорогу, аби він міг відтам вийти.

Опісля соціялісти уладили демонстрацію проти вшехполяків, яка відтягнула товпу від будинку „сейму" і тоді президент Нарутович міг вийти з будинку.

Потім счинилась завзята боротьба між противними таборами і поліцією. В сій боротьбі вживано доволі оружя, від якого згинуло 4 особи, а 10 було тяжко ранених. Понад сто осіб потерпіло лекші поранення.

Соціялісти дуже обурені на вшехполяків за сю демонстрацію. Вони обжаловують їх, що підбурили молодіж, аби зачала уличну боротьбу.

Головну вину за револьту приписують головному командантови польської армії, Юзефови Галлерови, котрий в неділю виголосив на вічу серед улиці у Варшаві промову, в якій підбурював публику проти „сеймової" лівниці.

АЛІЯНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ В ЛОНДОНІ РОЗБИЛАСЬ

ЛОНДОН, 11. грудня. — Аліянтська конференція, яка тут зачалась 9. с. м. у справі німецького „военного відшкодовання", нині розбилась.

Через Францію конференція не могла прийти до порозуміння. Франція хотіла дозволу на військову виправу в Німеччину. Вона хотіла заняти німецьку углеву долину Рур, нібито для забезпечення, що Німеччина платити-ме „военне відшкодованнє". Французький премієр Пуанкаре вперся був при сьому домаганню і не хотів відступити.

Сьому рішучо спротивився британський премієр Бонар Ло, заявляючи, що Велика Британія не пійде разом з Францією у її військових виправах на Німеччину.

Таксамо відтак заявив й італійський премієр Мусcоліні.

З уваги на се, що годі було дійти до порозуміння конференцію відложено.

Слідуюча конференція буде в Парижі дня 2. січня, 1923 р.

АНГЛІЯ БУДУЄ НОВІ ВОЄННІ КОРАБЛІ

ЛОНДОН, 11. грудня. — Британський премієр Бонар Ло заявив нині в палаті громад, що Велика Британія зачне в сих днях будову двох нових дердноутів (великих военних кораблів). Се станеться згідно з постановою вашингтонської роззброжної конференції.

АНГЛІЙСЬКО-ФРАНЦУСЬКИЙ СОЮЗ РОЗБИВСЯ ЧЕРЕЗ ПОЛЬЩУ

ПАРИЖ, 11. грудня. — Статтяя бувшого британського премієра Лойда Джорджа в нюйорському дневнику „Ню Йорк Америкен" з 10. с. м., в якій він закинув Франції, що хоче загарбати німецьку територію, та що французький премієр Пуанкаре повалив свого попередника Бріяна задля сеї цілн, та ще з інших нечистих намірів. Задля сеї цілн Пуанкаре розбив також плян англійсько-французького союза.

Премієр Пуанкаре відповів на закиди Лойда Джорджа з великим поіритованием, заявляючи, що він не був проти союза Великої Британії з Францією, але не міг згодитись на плян Лойда Джорджа, бо він не хотів приняти на Велику Британію також оборони Польщі проти Німеччини.

ФРАНЦУЗИ ХОТЯТЬ ДАТИ ПРАВО ГОЛОСОВАННЯ ЛИШЕ СТАРШИМ ЖЕНЩИНАМ

ПАРИЖ, 11. грудня. — У французькому парляменті внесено законопроект, на основі якого у Франції мали би право голосовання ті женщини, що мають понад 38 літ життя.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КЛЄМАНСОВИ ПОЧЕРЕЗ ДОРОГУ.

Якраз в хвилі, коли Жорж Клемансо вибрався на послідну відай кампанію свого життя, щоби втягнути Злучені Держави в політичну та мілітаристичну спілку з Францією, до Америки наспіли дві вістки, які кинули ще один сніп світла на французьку межинародну політику, а тим самим відбилися на доспіху клемансівської аґітації.

Одна вістка відноситься до морського договору, заключеного межи инчим Злученими Державами та Францією на конференції для зменчення видатків на морські зоруження, що відбулася минувшого року в Вашінгтоні. Хоча французькі представники підписали тоді угоду, тепер Франція починає крутити. Ось недавно комітет заграничної політики в палаті послів французького парляменту заявився проти ратифікування (потвердження) договору. Хоча опінія комітету ще не означає відкиненнє ратифікації в повних палатах парляменту, хоча Франція остаточно відай таки не важиться кинути виразний визов американському урядови, всеж таки навіть, хочби вона остаточно договір потвердила, її поступованнє роскриває як не можна краще французькі наміри на морю.

Злучені Держави мусять бути заінтересовані опінією Франції ще більше тому, бо комітет палати послів подав яко причину своєї неприхильної опінії те, що в вашінґтонськім договорі осуджується вживаннє підводних лодок для нищення торговельних кораблів. Злучені Держави певно запамятають собі сю опінію французьких головних межинародних політиків тому, бо Злучені Держави пішли до війни проти Німеччини та по стороні Франції власне тому, що Німеччина нищила підводними лодками торговельні кораблі.

Не менче вражіннє мусіло зробити в Злучених Державах донесеннє, що французький висланник Даріяк, післаний премієром Пуанкарем в надренські провінції, предложив французькому урядови звіт, в котрому ставить внесеннє, щоби французький уряд заняв рурський вуглево-зелізний басен і в той спосіб став неподільним паном німецького зелізного промислу.

Коли аґітація Клеманса виступає в світлі таких урядових документів державного імперіялізму та національного самолюбства, то Клемансо може зложитися до гробу спокійний, що за його життя до ніякої політичної або мілітарної спілки межи Злученими Державами та Францією не прийде.

ЖИДІВСЬКИЙ МАНІФЕСТ ДО АРАБІВ.

Жидівська Національна Рада Палестини видала до Арабів Палестини справді незвичайний маніфест. Жидівський заклик наперед упевнює Арабів, що Жиди не мають на думці визискувати Арабів ексномічно, ні поневоляти їх політично, ні забирати силою їх землі; що Жиди думають шанувати політичну, релігійну та економічну свободу Арабів; та що Жиди Палестини придержуються засади, що свобода Жидів неможлива без свободи для Арабів, та що відродження Жидів в Палестині не можна подумати без відродження всіх народів Палестини. Тими словами Національна Рада Жидів в Палестині закликує другі семітські народи в Палестині працювати всіми силами для піднесення добробуту, для поширення освіти та політичної свободи всіх народів в краю спільного пожиття.

Жидівський маніфест справді незвичайний. Подібного маніфесту не видавали ні Чехи до Словаків, ні Серби до Хорватів та Чорногорців. Про маніфести Москалів та Поляків до своїх „братів Славян" вже й не казати. Місто маніфесту свистала нагайка, літала куля й отруйний ґаз. На місце пошановання національности пішло її нехтуваннє, на місце релігійної волі доптаннє релігійних чувств, на місци старань для піднесення краю стремління до поневолення та визиску. Жидівський маніфест пригадує лишень зусилля українського уряду Галичини та литовського на Литві — зусилля дати повну релігійну та національну свободу всім народам, замешкуючим край.

Маніфест опирається на зовсім новім розумінню взаїмних відносин межи народами та релігіями. Правда, такі зусилля в часи божевільного шовінізму, імперіялізму та большевизму можуть викликати насмішки погорди. Однак, остаточно миролюбиві способи полагоджування межинародних непорозумінь таки покажуться кращими як насильні. Проти жидівських змагань в Палестині певно виступлять аґенти чужих рабівників, що будуть старатися покаламутити відносини межи семітськими народами Палестини, щоби відтак в каламутній воді ловити рибку. Один маніфест може покажеся не вистарчаючим, і зайде потреба видати ще один. Але колись життє покаже таки всю правду, що народам жити лишень тоді найкраще, коли вони живуть зі собою в згоді, шануючи один другому права та свободи. Прийде колись час, що й Поляки й Москалі, зваживши плоди своєї політики з плодами жидівської програми в Палестині, прийдуть до переконання, що всяка війна приносить горе не лишень побідженим, але й побідникам.

В ЧЕТВЕРТІ РОКОВИНИ 1. ПАДОЛИСТА 1918.

Зміст промови, виголошеної на святі 1. падолиста в Празі*).

Свято 1. падолиста — се для нас, Українців, свято великої радости і великого горя.

Великої радости, — бо день 1. падолиста 1918 р. — се день визволення Галицької Землі з вікової польської неволі, день, в якім вона здобула державну незалежність, щоби зединитися з усіми иншими українськими землями в єдину, неподільну Українську Державу.

Великого горя, — бо віковічний ворог, Польща, напавши на Галицьку Землю, не дав їй осягнути свого національно-державного ідеалу, і вона знов попала в страшну польську неволю, в якій тмоиться й до нинішнього дня.

А одначе — сей день є більше день радости ніж день горя.

Бо 1. падолиста 1918 р. воскресла на Галицькій Землі українська державна думка, — воскресла і проявила таку силу, що вже більше завмерти не може. І відгомін боротьби, який доходить до нас з Рідного Краю, дає нам ту певність, що теперішня неволя хвилева й переминаюча, що наша боротьба проти неї мусить закінчитися побідою.

Погляньмо, як творилися ті умови, що спричинили прихід 1. падолиста 1918 р.

На першім місці треба поставити **розвиток ідеї української державности.**

Коли хто думає, що українська державна ідея, се витвір найновійшого часу, то він помиляється.

Вона росла й розвивалась ціле 19. столітте, як спадщина, яку зберіг український нарід з минулих століть і минулої слави.

Бачимо її в ідеях і змаганнях Кирило-Методіївського Братства, яке, мріючи про всеславянську федерацію, визначує Україні не тільки місце самостійного члена сеї федерації, але також провідну ролю в цілій Славянщині.

Бачимо її в 1848-их роках в Галичині в невеличкій польській брошурі молодого українського священика Подолинського, який голосить, що з побідою демократії в Европі мусить відродитися українська держава, бо сього вимагає справедливість, яка є основою правдивої демократії.

Бачимо її в міркуваннях Михайла Драгоманова, коли він працював над історично-політичною розвідкою „Пропащий час", — вважаючи пропащим часом для України московську неволю.

Бачимо її в програмі першої української соціялістичної групи, оголошеній в женевській „Громаді — українській часописи" з підписами Михайла Драгоманова, Михайла Павлика й Сергія Подолинського, які, виходячи з анархічного ідеалу федерації вільних громад, домагаються повної самостійности федерації вільних громад на українській землі, — себто повної самостійности України.

Бачимо її в поезії Франка, який співає:

„Ввстане наша Мати Україна,
Щаслива і вільна,
Від Кавказу аж до Сяну річки
Вільна нероздільна".

Бачимо її в праці молодого українського соціяліста Юліяна Бачинського, який в початках 1890-их років пише книжку „Україна Irredente", виказуючи, що історичний розвиток мусить довести до державної самостійности України.

Ідею конечности самостійности України, як висліду історичного розвитку, подиктувало йому марксистське розуміннє історичного розвитку.

Але треба було великого, горячого українського національного почуття, щоби приложити се розуміннє до України і вивести з нього конечність української державної незалежности.

Так росла й міцніла українська державна ідея на протязі 19-ого століття, щоб з початком нашого століття стати загально-національним скарбом.

При сім треба з особливим натиском зазначити, що українська державна ідея все була ідея **республиканська,** ідея вільного народу на вільній землі.

На другім місці треба поставити **світову війну,** бо вона утворила умови, в яких українська державна ідея осягнула можливість здійснення.

Шлях, на який з вибухом світової війни стали Укарінці Австро-Угорщини і ґрупа українських діячів з Великої України, яка утворила „Союз визволення України", — при всіх помилках такої політики був у своїй основі єдино вірним шляхом.

Коли українська молодь утворила корпус Українських Січових Стрільців при австро-угорській армії, то не інтересно Австро-Угорщини і її союзників вели її на поле бою, тільки інтереси України, а саме: що **не може бути самостійности України без розбиття Росії.**

Хід світової війни вповні оправдав сю політичну думку.

Аж тоді Україна визволилася з московської неволі, коли Росія, під воєнними ударами Німеччини й Австро-Угорщини загорілася революцією. Аж на руїнах Росії могла утворитися Українська Народня Республика.

Уявім собі, що ьід світової війни був би инший, що держави антанти були би виграли світову війну в союзі з Росією.

Тоді не було би Української Народньої Республик і не було би 1. падолиста 1918 р., — тільки було би зєдиненнє Галицької Землі з иншими українськими землями в спільній московській неволі.

Та щоби міг прийти день 1. падолиста 1918 р., треба було розбитяя Австро-Угорщини. Ми бачили, що сама Українська Народня Республика, власними силами, не могла визволити Галицької Землі і в Берестейськім мирі мусіла згодитися, щоб вона на далі оставала під чужою владою, відрізана від українського державного пня.

Треба було світової війни, розгрому Росії, упадку Австро-Угорщини, щоб могла народитися Українська Народня Республика і щоби міг прийти день 1. падолиста 1918 р.

Одначе, як тільки Українська Національна Рада проголосила державну незалежність Галичини, Буковини й Закарпатської України, як тільки утворилася Західно-Українська Народня Республика, проти неї пішов війною вічнийворого західних українських земель—Польща.

Сили самої Галицької Землі були очевидно за малі, щоб оборонити рідну землю проти цілої Польщі. Одначе Галицька Земля твердо вірила в побіду своєї справедливої справи, сподіваючися на поміч двох сил.

Перша сила — се ціла Україна. Віра в державну силу України була така велика, що ніхто не сумнівався, що вона захистить свої західні землі від відвічного ворог — Польщі.

А друга сила — се Мирова Конференція, на якій побідні держави антанти збиралися дати Европі, потрясеній світовою війною, новий лад. Всю війну вони голосили, що основою того нового ладу повинно стати право кождого народу на незалежність. В імя сього права вони повинні визнати Українську Народню Республику, в імя сього права вони повинні заборонити Польщі, якої державне істнуваннє було залежне від них, посягати на західні українські землі.

Обі сі надії завели.

Велика Україна, примушена воювати з Московщиною, не тільки не могла дати військової підмоги Галичині, але потребувала від неї підмоги. В кінці улягла московській перемозі і стогне в неволі московського большевизму.

А держави антанти — не тільки супроти одних нас! — потоптали право самовизначення народів і стали співвинними страшного злочину на Галицькій Землі, уповажняючи Польщу держати Галицьку Землю в військовій окупації.

Так Галицька Земля улягла перемозі Польщі і ми зустрічаємо сьогодня свято 1. падолиста одні там, вріднім краю, в польській неволі, другі тут на чужині.

Одначе нехай ні польський ні московський ворог не думає, що Україна погодиться з неволею і не встане до боротьби за волю. Хоч як короткий був період відновленої української державности, одначе він збудив в українськім народі таке бажаннє власного державного життя, що боротьба українського народу за державну незалежність не закінчиться — аж повною побідою!

Щоби ся побіда прийшла, треба нам скріпляти **почуттє національної єдности** всіх українських земель.

Українська держава мусить обнимати **всі** українські землі.

Хто думав би, що українська держава може істнувати без західних українських земель, той відрізує від живого тіла українського народу цінні части і дає укріпитися ворогови України на зраненім українськім тілі.

А хто думав би, що Галичина сама може вдержатися як окрема держава, той не бачить, що вороги кинуться на неї і зідять її — як се зробили в 1919 р. — як тільки за нею не буде стояти сила цілої України.

І треба скріпляти **почуттє української державної думки** — однаково як супроти Польщі так і супроти Московщини.

Коли Галичина розуміє, що Польща є ворого української держави, то на Великій Україні дехто вірив, що українську державу можна збудувати при допомозі Польщі.

Ся віра була вислідом хибних теоретичних міркувань, які не мають ніяких основ в історії польської державної думки.

Теоретично можна би собі уявити, що Польща могла би бути союзницею України проти Московщини. Але се тільки тоді, коли-б польська державна думка не сягала далі польських етнографічних границь, коли-б державним ідеалом польського народу була етнографічна Польща. Така Польща не мала би спірних справ з Україною, бо Україна не посягає на польські землі, а за те мала би інтерес в тім, щоб між нею й Московщиною знаходилася сильна українська держава.

Одначе польська державна думка, польський державний ідеал — від століть — зовсім инші. Польща все перлася на схід, на українські землі, — згадаймо польські походи на київську державу, на галицько-володимирську державу, Польщу Ягайлонів — і сей польський державний ідеал творить суть душі кождого Поляка. Нема Поляка, який не хотів би посунути границі Польщі як найдалі на схід, — коли можна, аж поза Київ і Чорне море.

Така Польща, Польща з таким державним ідеалом, не може бажати собі української держави, навіть такої невеликої і під польський протекторат підданої, як се передвиджував варшавський договір 1920 р.

Бо Польща знає, що коли утвориться хоч найменша українська держава, то вона поставить собі за ціль своїх змагань: державне зединеннє всіх українських земель. І знає Польща, що великий український нарід, коли раз утворить свій державний центр, ту ціль — швидше чи пізнійше — осягне.

А се для Польщі значить: перекреслити всі великодержавні мрії, мрії про Львів, Київ і Чорне Море, мрії про Вильно і Балтійське море, і вернути до польських етноґрафічних границь.

Сих мрій, які віддалися в польську душу віками, не може перекреслити ні сучасне польське поколіннє, ні не зможуть грядущі польські покоління, доки не будуть до сього примушені силою.

Тому Польща з своїм теперішнім державним ідеалом мусить бути ворогом української держави.

Одначе є се трагічна помилка, коли-б хто, знаючи, який ворог для української держави є Польща, звертав би свої очи на Московщину. Дотеперішні невдачі українського державного будівництва спричинили, що таку політичну думку зустрічаємо і серед Наддніпрянців і серед Галичан. Вся історія Московщини в відношенню до України вчить, що при помочи Московщини можемо зєдинити всі українські землі — **тільки в московській неволі.**

Коли ми з Польщею ведемо завзяту боротьбу за кождий ступінь української землі, то не забуваймо, що з Московщиною жде нас така сама боротьба, тільки ще важча. І коли прийдеться говорити з Московщиною про границю між Московщиною й Україною, то Московщина буде така сама як Польща, тільки ще страшнійша, бо сильнійша. Зрештою події останніх літ, історія відношення революційної Московщини до України, імена Керенського, Денікіна, Леніна — не оставляють ніяких сумнівів.

В кінці треба нам скріпляти ту силу, якою є для кождого народу в його боротьбі за істнуваннє міжнародня думка.

Я знаю, після гіркого досвіду останніх літ, після злочину, який сповнили на Галицькій Землі і далі сповняють щодня і що години держави антанти, богато з нас думає, що право і справедливість в життю народів, се пусті фрази, що надіятися на міжнародню думку, значить зневірятися у власні сили і покладатися на чужу ласку.

Одначе так не є! Міжнародня думка, се також один з елементів сили для кождого народу.

Погляньмо хочби на Польщу. Чи не є теперішня державна незалежність Польщі в великій мірі вислідом міжнародньої думки?

І чи не бачимо ми, як в останніх роках Польща щораз більше тратить прихильність міжнароднього світа власне тому, що вона поневолює инші народи?

Очевидно, від думки далеко до діла. І хоч міжнародня думка починає відвертатися від Польщі, то ще далеко до того, щоб якась міжнародня сила поставила Польщу на своє місце.

Але прийде час, що Польща важко почує на собі вагу міжнародньої думки.

Так само прийде час, коли ми відчуємо на собі, що та прихильність, яку ми здобудемо для нашої справи в міжнароднім світі, є важним елементом нашої сили.

І треба нам не легковажити міжнародньої думки, але скріпляти сей елемент нашої сили.

Сьогодня, в наше нинішне свято, мусимо собі ясно уявити, що та війна, яку накинула нам Польща 1. падолиста 1918 р., ведеться далі, та що вона не може скінчитися швидше ні инакше, як тільки справедливим миром, миром, який принесе Галицькій Землі державну незалежність.

І мусимо ясно відчувати й розуміти, що в війні нарід, на якого життє настає ворог, має право уживати всіх способів оборони.

Чи війна в отвертім полі, чи скрита війна ірляндського типу, нищеннє майна ворога, вбиваннє найшкідливійших одиниць зпоміж ворога, вбиваннє своїх власних зрадників, — в святій війні за волю народу ніхто ніякого способу не сміє взяти нам за зле. Вся вина, вся кров паде на ворога, який напав на нашу рідну землю і хоче стерти нас з лиця її.

Віддаючи сьогодня честь памяти тих борців, які лягли 1 падолиста 1918 р. ів дальших боях, і честь тим борцям, яким судилася не смерть, але муки і знущання в ворожій неволі, перешлім наш привіт, також тим борцям, що підняли на ново боротьбу з польським ворогом і ставлять своє життє в жертву за визволеннє Галицької землі з поьської неволі, за те, щоб день 1. падолиста став **святом радости.**

Д-р Михайло Лозинський.

*) Свято 1. падолиста відбулося сього року в Празі заходом української національної академічної молоді при „Українській Академічній Громаді". На програму свята склалися: 1) в 8. год. рано богослуженне, 2) в 10. год. рано святочна академія з вступним словом проф. д-ра Михайла Лозинського і відчитом студента Іляріона Ольхового, 3) в 7.30 год. вечером концерт.

ІРЛЯНДСЬКА БОРОТЬБА В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Із Східної Галичини доносять про отсі дальші події з боротьби проти польської окупації:

В Пацикові, пов. Долина, зранено револьверовим вистрілом відданим через вікно війта Малійчина, який кандидував на посла до польського сейму.

В Солотвині Мізунській, повіт Долина, убито двох гаєвих Поляків.

Дня 5. падолиста доконано замаху на команданта польської поліції комісаря Міхаловського в Жовкві у хвилі, коли він вертався з виборів до дому. Віддані до нього два стріли хибили; зачинщик утік.

Дня 13. падолиста ранено тяжко в селі Солтисові, повіт Рава Руська Михайла Ланового. Лановий був предсідателем виборчої комісії і яко такий переводив вибори. Названий мав після найновійших вістий в шпиталі померти.

В ночі з 11. на 12. падолиста напала незнана ватага в силі 6 людий на дім Мінцера в Зіболках, пов. Жовква, причім сина Мінцера убито і забрано 80,600 п. м. і 15,000 нім. мар.

В тім часі інша ватага напала на дім управителя лісів в Бриницях Загірних коло Бібрки і забрала у нього 100,000 м. п.

В Ясенові спалено польський фільварок. Фільварок згорів до тла; шкоди многоміліонові.

Слідуючого дня спалено фільварок в Стрілках, пов. Бібрка, який згорів також цілковито.

В Викторові, пов. Сокаль, підпалено стодолу Поляка Заківевського. Шкода 40 міліонів м. п.

ЯК ВІДПОВІДАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ НА ЛЯЦЬКІ ЗВІРСТВА В СТАРОМУ КРАЮ.

Н. Н. з Ню Йорку пересилаючи до Галицької Місії у Вашинґтоні свою жертву на Фонд Негайної Допомоги, пише:

„В прилозі посилаю чек на 5 дол. на Фонд Негайної Допомоги. Притім подає Вам, що я рішив себе оподаткувати на оборону Рідного Краю не на 25 центів, а на пять долярів місячно, а як буду міг, то і на більше. Я певен того, що всі здорово думаючі Українці зрозуміють вагу теперішньої хвилі і кождий з нас народню справу по своїй змозі підіпре. Мені прикро, що не можу вже тепер більше післати, бо знаю, що якраз тепер, коли по ляцьких вязницях тиняється понад 20,000 наших героїв, треба найбільшої жертви. Але я ще особисто мушу допомагати моїй численній рідні, також жертвам ляцько-української війни, так, що нераз не знаю, де кому, і кілько слати, щоб ратувати від голодової смерти.

Відколи Народній Конґрес у Филаделфії ухвалив народній податок, не уживаю жадних напоїв, навіть не курю, та відмовляю собі всього, щоби бути взмозі оплатити наложений на себе пять-доляровий місячний податок та удержати родину в краю.

Прошу мого імени не оголошувати, а в списі оголосити: „Н. Н." з Ню Йорку."

Лев Боровиковський.

ДО ДРУКАРЯ.

Друкарю! не дрімай: де треба — точку став,
Щоб мокрим нас рядном злий критик не напав;
Бо є й такі: не найде толку — буде тихо;
Не найде-ж точки — лихо...

ХТО І ЯК МАЄ ЗБИРАТИ НАРОДНИЙ ПОДАТОК

Чим близша хвиля складання першого місячного податку, тим більше заінтересоване сею пресажною справою. Але, ніде правди діти, більше непорозуміння що до способу його складання, вибирання та відсилання. Не про злу волю тут мова, бо її майже нема, але про дійсне непорозуміння.

Нічо дивного: сеж прецінь перший раз українська еміграція пробує стати на державнім становищі та складати добровільний податок на всі народні потреби. Заки отже випробується одно та друге та заки покажуться ріжні недостачі, заки їм зарадиться на підставі досвіду, мусить минути певний протяг часу.

Те однак, що вже тепер показується, мусить спонукати неодного громадянина до застанови та зарадження трудностям вже в самім початку.

Отже звісно, що початок до загального оподаткования мають дати центральні організації, розсилаючи своїм відділам відозви та друки до стягання податку від своїх членів. Так стягнений місячний податок має бути висланий прямо до Обеднання, адресуючи посилки до фінансового секретаря, хочки та моні ордери мають бути виписані на імя Обеднання англійськими буквами. (Obyednanye).

Там, де окремо організуються відділи Обеднання з тих людей, що не належать до організацій, або з таких, що їх центральні організації не приступили до Обеднання, — там вже самі секретарі таких відділів мусять зажадати вказівок та друків з канцелярії Обеднання.

По деяких місцевостях завязуються таки місцеві центральні Комітети для сповнення тих цілий, які припоручено на Конгресі центральному Обеднанню. Та хоч як се корисна справа, то вона має одну і то навіть дуже лиху сторону. Іменно такий місцевий організації Обеднання хочуть припоручити також стягане народного податку від усіх громадян. В тім власне криється небезпека. На малій кольонії се ще не тяжко переведення, бо можна скликати людий раз на місяць спеціяльно в тій цїли. Але в більших громадах сеж прямо немислиме до переведення. Бо коли то був такий випадок, щоби усе громадянство зійшлося разом? А коли навіть так було, то кілько то треба часу і людий, щоби зібрати від всіх податок та дати відповідне поквітоване? А вже, щоби ходити по хатах та збирати податок, про се нема мови, бо хто то має тільки вільного часу, щоби його посвятив безплатно на ходжене хата від хати в умовлених годинах, щоб би застати господаря дома. Хиба, щоби мати окремих платних екзекутників, а се вже прецінь рішучо не оплатилосьби.

Дишається отже одно заключенє: що податок мусить бути в засаді збираний самими товариствами та організаціями чи через касієрів, чи через секретарів чи може через окремих до того вибраних колекторів. Колектори мають обовязок вислати зібраний податок кождого місяця прямо до Обеднання.

Єсть однак одно конечне условие: щоби над справою оподаткования мусить заінтересуватися кождий громадянин, не лише в теорії, але і в практиці; не лише має сам дати податок, але допомогти ще вибрати його від других; не скидати зі себе обовязку на кого иншого, але самому підложити своі плечі під загальний тягар і піддержати його з усіх сил.

Спиханнем роботи на других не осягнемо тих великих цілий, які припоручив Український Конгрес Обеднанню.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1923 для членів У. Н. Союза вже розпочалася і що сего місяця вислано на адреси ПП. Секретарів посилки календарів для слідуючих відділів:

130, 213, 282, 202, 184, 191, 198, 188, 277, 262, 254, 190, 232, 189, 226, 205, 201, 163, 186 (2 пакунки), 204, 208, 227, 199, 147, 137, 135, 288, 229, 223.

Всі повисше вичислені посилки зістали вислані почтою дня 12-го грудня (не експресом). Котрий би з висше згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить адмін. „Свободи".

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ В ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Вічевий дзвін бє на тривогу, кличе всіх Українців міста Трентону, щоби зійшлися на

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ

яке відбудеться

В НЕДІЛЮ, 17. ГРУДНЯ 1922

о годині 5-ій вечером

в галі Укр. Православної Церкви.

Зашлім громовий протест до сторожів американської свободи! Родимці! Піднесім сильний протест до культурного світа, щоб сей протест розвалив мури вязниць, в котрих конає 15.000 наших братів. Прийдіть всі як оден на се віче і заявім перед світом, що укр. народ за час свого істновання не мав таких диких татар, жорстоких ворогів яким тепер є Польща. Вона перевисшує Нерона, диких татар африканських, вандалів. Скажім перед світом, що укр. матір буде проповати пімсту до Ляха в свої діти до третого покоління. Хто не явиться на віче, нехай дух мучеників переслідує його до гробової дошки, хай прийме імя Каїна, що відцурався свого брата в лихій годині.

ЗА УРЯД ЗЛУЧЕНИХ ТОВАРИСТВ: В. Гасій, предс.; В. Кушнір, скарбник; П. Черкас, секр.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Григорий Перчак з Честер, Па., прислав жертву від Мих. Дмитрика $1.00

Попередно оголошено $144.25

РАЗОМ $145.25.

Спростовання. В ч. 283 „Свободи" при оголошенню жертв на Фонд Федака з Честер, Па. вмісто зложили: Д. Проць $1.00, має бути добр. Турківський $1.00.

ХТО ТАКИЙ МУСОЛІНІ?

Теперішний диктатор фашистів, а заразом і Італії, Мусоліні, уродився в 1885 р. і є сином робітника. Ще хлопцем вступив він у ряди соціял-демократичної партії, і був дуже крайніх переконань. Був начальним редактором „Аванті" в Медіоляні, того самого, якого редакцію фашисти недавно знищили і зрівняли з землею. В часі війни став крайним націоналістом, заложив свій окремий дневник „Пополо д'Італія" і зачав вести боротьбу проти соціялістів, яку тепер довів до майстерства, захопивши владу у свої руки при помочи італійських націоналістів, які себе називають фашистами.

ЛИСТ З РІДНОГО КРАЮ

Дорогий Брате!

Перед тижнем я написав до Тебе два листи, а нині знов дещо пишу. Ми усі здорові і коло нас усе по старому. Нині середа, святого Димитрія. Це третий день по виборах, які в нас відбувалися. В день виборів, то є в неділю рано о шестій годині, на село виїхало чотири форшпани. Стояли цілий день аж до девятої години вечер. Жандарми з двома жовнірами переходили через село. „Наші" поляки вели сильну агітацію в користь „людовців". Зі стороні панів голосувало 48, а людовці мали звиш 200 голосів.

В нашім селі голосували „погожондні Русіні", яких найшлося до яких 20. В Серняках середних було 4 голоси, в Озерянах 8. Чи дістали „людовці" більше голосів чи „єндики", то покаже найблизший обрахунок. Сим я не інтересуюсь цілком, зле може ти о тім цікавий, тому я написав.

В нас тепер страшна дорожня. Поволи приходить на той рахунок, що в Росії. Чоботи на часі коштують 40 тисяч. Доляр по 16 тисяч. Хто не має добра, або збіжа на продаж для потреби, так по просту біда. Тут провадяться так сказати „життеві перегони". Жиди збивають на торговици міліони, а нарід убожіє і повстають крадежи на велику скалю. Окрім того в нас рабунки майже кождої ночи. Кілька днів тому у вдови по Паньку Ковалю (він умер місяць тому) хтось в ночи вилупав в коморі стину і забрав усе до знаку. Сеї ночи в Андруха Блашків (кольомбу(са), той що був в Америці в Рочестер) хтось в ночи з другої хати забрав усе шамтте (убрание) і гроші, які лиш були в марках і в доларах. А в Серняках середних в Кліща то я тобі о тім вже писав. Не лише в нас, але всюда таке діеся. По инших селах що до виборів, то довідаєшся з газети, котру я тобі нині висилаю.

Пришли мені і „Таймс" або „Геральд", бо цікаві ми розривки коли окримаю лист, або газету. Тут здаесь мені, що я на тих місцях де перебув тіх кілька лів, а які минули мов сон. Страшно нуджуся. Часами здаесь, що не витримаю. В нас глуха осінь і темні мраковини покрили село туманом. Лиш дим із хат преся в гору. Вже перелетіли журавлі, перелетіли дикі гуси ключем у вирій, а я на місци остався. Нема надії на лучше і хиба вже не буде. В вечір годинами пересиджую в хаті при світлі „єлiктрики" третій нумер і переходжу гадками найменші дрібниці пребуті в Олієн. За серце не раз стисне, що здаесь от тут той буде мені „амінь". Паду в глубокий сон і в сні виджу тебе, виджу всіх мов на яві. кінчу і здоровлю сердечно.

Ясько.

Амвросій Метлинський.

ВЯЗОНЬКО.

Ой, вязоньку молоденький,
Чому рано опадає,
Чому по полю літає
Твій листонько зелененький?
Та чи вже-ж то роса з неба не спадає,
Чи сонечко землю вже не пригріває?

А є вязи вже й старі,
А ще на їх зеленіє,
И вітер по полю не сіє
Їх листи уже сухі:
Чи то вітер на їх одних з-тиха віє?
Чи їх роса поливає, сонце гріє?

Ні, братику! Я мене роса мие,
Й мені сонце тепло посилає;
Не те, щоб долі мені немає!
Тут в чужині серце мені ниє...
Того-ж бо то і лист рано опадає,
Хоч, братику, мене й вітер не хитає!

Р. Киплинг.

РЕВНИВА МАЛПА.

Орангутан в залізній клітці, привязаний до кошари на пароході, дав початок нашій розмові. Нічна була удушливо гаряча, і коли Ганс Брейтман та я проходили повз нього, тягнучи свої постелі на бак, він піднявся і нечемно клякнув зубами. Сю малпу спіймали десь на Малайських островах і везли до Англії на виставу, щоби показати там цікавим відвідачам, беручи по одному шілінгу від голови. На протязі чотирох днів він завивав безпереривно, бився в своїй вязниці, силкувався вирвати важкі її гратки і майже забив моряка, що необережно підійшов до нього на відстань його волосатої лапи.

„Булоб добре для вас, друже мій, як би вас напала маленька морська хороба", сказав ломаною англійською мовою Ганс Брейтман, зупинившися біля клітки. „Аадто вже багато Я в вашім світогляді, — надто багато Ego у вашім космосі".

Лапа орангутана байдужо просунулася між гратами решітки. Ніхто не міг би подумати, що у слід за сім вона раптом простягнеться до грудей Німця. Тонкий шовк нічної куртки роздерся: Ганс відступив назад, немов би нічого не сталося, щоб зірвати банан з гильки, що звісилася з одної з пароходних шлюпок.

„Надто багато Ego", сказав він; облупив овоч і подав його увязненому в клітці диявотові, що дер шовк на шматки.

Потім ми розтелили свої постелі на баці, серед оплячих матросів, щоб скористуватися хоч тим легким брізом, що рóбився від руху пароплава. Море було мов паруюче масло за винятком тих місць його, що загоралися, сколочені нашим форштевеном, і відходили за корму в темряву хвилястими фалдами блідого полумя. Була буря за кілька миль від нас: ми бачили зіг-аги блискавиці. Пароходна корова, неспокійна від духоти й запаху малпи в клітці часом жалібно мукала, всім в тон, яким вартовий на баці відповідав на щогодинний оклик вахтенного офіцера з місточка. Мірне стукотінне машин розлагалося дуже виразно, і в рітмічну пісню їх вривалося тільки дрінчанне ліфту, — коли смітє з вуглю й жужелиці викидалося за борт. Ганс ліг коло мене й запалив на сон сігару. Се натурально було знаком, що він почне розмову. Голос його був такий же втихомірний, як плюск моря об шлюпку, що розрізує його в тиху воду, і мав він досвід такий безмежний як море; бо його дорогою в сім житті було мандрування світами для збирання орхідей, диких звірів та етнольогічних взірців для німецьких і американських крамарів. Я дивився на запалений кінець його сігари, який то збільшувався, то зменшувався в темноті, і майже засинав. Орангутан, схвильований якимсь сном про ліси, про свою волю, почав вити мов душа в чистилищі і скажено бітися об гратки клітки.

„Як би він вийшов зараз, то чебагато-б лишилося від нас", сказав Ганс ліниво. „Він завише непогано. Подивіться, як я його вгамую, коли він зупиниться.

Мовчанка — і з роту Ганса понеслося шипінне, таке досконале, що я майже скокнув на ноги. Тягучий вбийчий згук розлягся по всій палубі й битте об гратки устало. Орангутан крякав в припадку справжнього жаху.

„Се зупинило його", сказав Ганс. „Я навчився ньому в Монгунгськім Танжонзі, де збирав маленьких малп з доручення кількох Берлінців. Всі на світі боятися малп — за винятком змій. Ось чому я й представляю змію перед малпою, і се вповні вгамовує її. Дуже багато Ego в космосі орангутана. Але се вже така вдача малп. Ви заснули, чи слухаєте? Рі чи може я оповісти вам оповідання, якому ви не повірите?"

„Нема такого оповідання в сім безмежнім світі, якому-б я не міг поняти віри", обізвався я.

„Як що ви навчилися віри, то значить навчилися чого небудь. Тепер я іспитаю вашу віру. Гаразд! Коли я ловив тих маленьких малп, се було 1879 чи 80 року, — я був на островах Архіпелагу — он там, де тепер так темно" — він вказав кудись на північ до Нової Гвінеї. — „Але Бог мій! Я згодився-б швидче ловити живих червоних дияволів, аніж маленьких малпочок. Коли вони не кусають ваших пальців, то вони завжди вмерають від ностальгії — туги за рідним краєм — бо в них невповні розвинена душа, — вона зупинилася в розвитку на пів путі — і дуже багато Ego. Я був там майже рік й зустрів людину, яку звали Бертран. Він був Француз і гарна людина — натураліст аж до кісток.

Говорили, що він збіглий каторжник; але він був натураліст, і сього було досить для мене. Він міг покликати до себе все живе з лісу, і все живе прийшло-б до нього. Я говорив, що в нього переселилася душа Франциска Асізького; а він сміявся й заперечав, що ніколи не молився рибам. Він міняв їх на трепангів, beche de mer.

„І ся людина, що була королем усмирителів звірів, мала в своїм домі зовсім такого-ж диявола, як отсей в клітці — великого орангутана, явольского звіря як ось сей в сеї що сам вважав себе за людину. Бертран знайшов його, коли тот був дитиною, — і сей орангутан був і дитиною і братом і комічною оперою для нього. Він мав кімнату в тім домі — не клітку, а кімнату — з ліжком та простирадлами, і він лягав в ліжко, і вставав ранком, і курив сігару, і їв обід з Бертраном, і гуляв з ним, тримаючися за руку, що було найстрашнійше. Господи-Володарю! Я бачив звіря сам, як він відкидався на спинку стільця й сміявся, коли Бертран шуткував зо мною. Він був не звір; він був людина; і він розмовляв з Бертраном, і Бертран розумів його, я бачив се сам. І він завжди був ввічливий зо мною, за винятком того часу, коли я довго говорив з Бертраном і нічого не говорив йому. Тоді він відштовхував мене на бік, — сей великий чорний диявол, — своїми величезними лапами, так, мов я був дитина. Він був не звір; він був людина. Се я побачив в самім початку нашої трохмісячної знайомости; бачив давно те саме й Бертран; і Бімі, орангутан, розумів нас обох сидючи з сігарою між своїми великим собачими зубами й синіми яснами.

„Я був там рік, — там і на инших тамтешніх островах — ганяючися то за малпами, то за метеликами й орхідеями. Одного разу Бертран каже мені, що він збирається одружитися, бо знайшов дівчину, що вповні підходила до ролі жінки, і спитав мене, чи похваляю я се одруження. Я нічого не відповів, бо одруження не для мене. Тоді він почав залицятися до дівчини — вона була напів Француженка, напів туземка, — дуже гарненька... Чи не дали-б ви мені вогнику для сігари?... Уф! Дуже гарненька. Тільки кажу я: „Чи подумали ви про Бімі? Як що він відштохне мене від вас, коли я говорю з вами, то що вироблятиме він з вашою жінкою? Він її відштохне, що вона розлетиться на шматки. Як би я був ви, Бартране, я дарував би своїй жінці як весільний дарунок чучело Бімі". До того часу я вже навчився дечому що до малпячої вдачі. „Застрілити його?" каже Бертран. „Звір ваш", відповів я; „як би він був мій, то був би застрілений негайно".

„Тоді я почутив віддалу, на свій шиї, пальці Бімі. Боже мій! Кажу вам, що він говорив сими пальцями. Се був вповні алфабет глухонімого. Він обвив свою волосату руку навколо моєї шиї підняв мою голову за підбороде і глянув мені в лице, — певно для того, щоб бачити, чи розумію я його розмову так добре, як він розуміє мою.

„Ну подивіться-ж", каже Бертран, „і ви рішились би застрілити його, коли він так обнімає вас? Отсе невдячний Тевтонець"!

„Але я знав уже, що зробив Бімі смертельним ворогом своїм, бо його пальці майже говорили мені про смерть, коли торкалися віддалу моєї шиї. Слідуючих разів, коли я бачився з Бімі, за моїм поясом був завжди пістоль; і він порушав його раз, а я відкрив замок, щоб показати йому, що він заряжений. Він бачив забитих маленьких мавп в лісах, — і зрозумів.

„Отже, Бертран одружився; і зовсім забув про Бімі, бо бродив один по набережній зо своєю напівлюдською душею. Я бачив, як він сумував, і як він взяв великий сук і почав рити пісок, доки не вирив великої ями, подібної до могили. Тоді я кажу Бертранові. „Хоч як, у бий Бімі. Він божеволіє з заздрости".

Бертран заперечає: „Він зовсім не божевільний. Він слухається й любить мою жінку, приносить їй туфлі, коли вона звелить"... І він через кімнату подивився на свою жінку. Се була дуже гарненька жінка.

Тоді я сказав йому: „Ти думаєш, що знаєш малп і сього звіря, що не покидає своїх песків, зовсім божевільний від того, що ти не говориш з ним? Застріли його, коли повернешся, бо в очах у нього огонь, що говорить тільки про убийство — й убийство". Бімі повернувся, але в бчах його огню вже не було. Він зовсім загасив його — такий хитрий — і приніс жінці Бертрана її туфлі. А сам Бертран повернувся до мене й каже: „Ти за девять місяців узнав його більше, ніж я за дванадцять літ? Чи забе дитина свого батька? Я вигодував його, він моя дитина. Не говори сих дурниць більше ні мені, ні моїй жінці".

Другого дня Бертран прийшов до мене допомогти мені зробити кілька деревяних скриньок на взірці й казав мені, що покинув свою жінку не надовго з Бімі в саді. Тоді я швидче скінчив справу й кажу: „Ходім до тебе й випемо". Він розсміявся та й каже: „ходім людино-губка".

„Його жінки не було в саді і Бімі не прийшов, коли Бертран покликав його. Не прийшла на заклик і жінка. Він постукав до дверей її спальні, що була щільно замкнена на замок; глянув на мене, і обличе його стало зовсім біле. Я виламав двері плечем і побачив, що дерен даху над кімнатою був зовсім виламаний, і крізь велику дірку лилися промені сонця на підлогу. Бачили ви коли папер в кошику під бюрком, або карти, розкидані в неладі на столі для грання?... Жінки не можна було розглядіти. Кажу вам, нічого не було в кімнаті, що могло-б бути раніше жінкою; самі шматки мяса та кров, отсе у всє. Я подивився на все сі річи й почутив себе зовсім слабим; але Бертран дивився трохи довше на те, що було на підлозі й на стінках, і на дірку в даху. Потім він почав сміятися, тихо й приязно і я зрозумів і подякував Богови за те, що він збожеволів. Він зовсім не плакав; він зовсім не молився. Він стояв цілком спокійно на дверях та сміявся про себе. Потім він сказав: „Вона замкнулася в сій кімнаті, а він вирвав дах. Fi donc! Без сумніву. Ми направимо дах й почекаємо Бімі. Він напевно прийде".

Кажу вам, що ми чекали десять днів, доки кімната не стала знов кімнатою, і раз чи два бачили Бімі, що ненадово показувався з гаю. Він боявся, бо таки пагрішив. Бертран покликав його, коли він вийшов з гаю подивитися на нас на десятий день. І Бімі прийшов, стрибаючи вздовш набережної й кричачи — з довгим пасмом чорного волося в руках. Бертран сміється й каже: „Fi donc"! так самісінько, якби побачив брудну розбиту чарку на столі. І Бімі підійшов ближче, а в Бертрана голос був мов мед солодкий, він все сміявся про себе. Протогом трох днів він упадав коло Бімі й підлещувався до нього, бо Бімі не дозволяв себе чіпати. Нарешті Бімі прийшов на обід, сів коло одного столу з нами, й волосе на його руках було зовсім чорне й замащене тим, що засохло вже. Бертран почав давати йому сангарі (вина з водою), доки Бімі не впився і не став дурний і тоді...

Ганс перестав курити сігаро.

„І тоді" спитав я.

„І тоді? Бертран... Він забив його власними руками. Се була особиста справа Бертрана; я пішов перейтися на набережну. А коли я повернувся, то малпа була вже мертва; умирав теж і Бертран лежучи на ній, та проте він ще певний час сміявся загідно й був вповні вдоволений. Тепер ви знаєте формулу сили орангутана — вона більша семи в порівнанню до сили людини. Але Бертран — він забив Бімі тим „що Бог дав йому". Се було чудо".

Пекельний шум в клітці поновився.

„Ага! се наш приятель все ще мучиться тим, що в нього надто багато Ego в космосі. Тихо, ти!" Ганс зашипів протяжно й урозливо. І чутно було, як величезний звір налякано закректав в клітці.

„Але чому, на Бога, не допомогли ви Бертранови, а лишили його вмерати?" спитав я.

„Друже мій", відповів Ганс, вкладаючися вигіднійше; неграазд навіть те, що сам я жив потім, по побаченні сіо кімнати з діркою на даху. А Бертран — він був її чоловіком. Добраніч"!

ДОПИСИ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Два похорони.

Мені із гадки не може зійти два похорони, які мали місце в нашім місті між Українцями. Звичайно на сторінках нашої часописи можна побачити, що помер такий то діяльний заслужений громадянин. Про кого нема щось доброго до сказання, нічого не говориться. Я хочу поділитись з читачами, передівсім тут на еміграції, двома случаями із буденного життя, знаючи, що такі случаї ще днесь дуже часті. Може се стане пересторогою для інших та наверне на властиву дорогу тих, що не дбають про себе ні про свої родини.

По тримісячній тяжкій недузі упокоїлась бідна вдовиця бл. п. Марія Геньорек, уроджена в селі Барвінок, повіт Коросно, проживши 55 літ. Покійна виховувала четверо дрібних діточок серед дуже тяжких обставин, а щоби обезпечити себе і діточки на ще чорнійшу годину, вступила до Братства св. Володимира і У. Н. Союза. Через чотирнайцять літ бідна вдовиця попри свої домашні видатки знайшла також гріш на місячну вкладку до своєї організації. Гріш вдовиний разом із прочими вкладками членів обтер не одну слезу сиротятам і бідним. Своєю лептою допомагала як могла тому Братству, котре було тим першим щоциром, що дало підвалини під свої інституції, плекаючим свою віру, рідну мову і пісню. На першу звістку про смерть своєї довголітної члениці поспішили всі члени віддати остатну прислугу покійній. Помимо робочого дня всі члени зійшлись і на чолі зі своєю Бандою провели тлінні останки аж до церкви. Сумні похоронні марші так і стягнули множество людий так своїх як і чужих до церкви. По Службі Божій і по похоронних обрядах все братство подалось на цвинтар, щоби кинути по грудці землі на домовину.

У. Н. Союз в тиждень по смерти покійної члениці виплатив $1.000 для спадкоємців.

І бл. п. Михайло Крупа перед чотирма роками дався „намовити" і вступив до тогосамого братства і У. Н. Союза, та вже по двох роках перестав платити свої вкладки. Затяжко було 36-літному сильному мущині спромогтись на маленьку місячну вкладку до своїх організацій, а коли жена силою хотіла втягнути його до англійської „іншуренс", то лікаря, що прийшов його записати, за двері випросив.

Та смерть не жде, не перебирає, а несподівано приходить. Здавалось, здоровий і сильний мущина в 41. році життя, клив собі зі всего, аж нараз помер нагло, полишивши жену і 13-літну донечку. До жадної організації не належав; готівки не полишив хоч попід хати йди та жебрай на домовину. Треба було по хатах і просити, щоби хто навідавсь та посидів хвилину після звичаю через ніч коло тлінних останків. Вдень похорону не було кому віддати останної прислуги та відпровадити на вічний супочинок.

Пишучи отсі рядки, хотілобся крикнути могучим голосом, щоби почули і в найдальших закутинах тії, котрі днесь живуть в гаразді; прогайновують остатний гріш, не питаючи, що буде завтра. До всіх тих, що не стоять в жадній організації; що спускаються на ласку жебручу; що за життя не можуть подбати, хоч стілько, щоби по смерти не бути тягарем суспільности, щоби вже раз зникло з помежи нас то „колектованнє" на похорони. Щоби вже раз і сліпі прозріли і вразумілись, що тут на чужині із праці рук приходиться жити, що тут нема господарства і поля, щоби вразі слабости заставити або і продати.

Не є людиною той, котрий за життя мудрує, виговорює на всіх і вся, критикує всі організації, а не вміє лишити собі пару сот долярів, щоби не помітувались ним по смерти, а щоби рідні діти не проклинали того „свого" батька, що по його смерти розлазяться як мишенята поміж людий, здані на ласку і неласку доброчинности других.

Свідоміші громадяни повинні самі застановитись над тою справою і силою втягати таких недбалюхів до своєї організації і приучувати до карности та пошани своєї людської гідности.

Р. С.

ЕМБРИДЖ, ПА.

На поміч рідному краеви.

В доповненню до статті, яка була поміщена в ч. 266 „Свободи" із підписом І. К., мушу додати дещо як секретар братства св. Николая (У. Н. С.). Автор дописі подав, що дрібними датками зібрано $84.00. Наділі було так, що дрібних жертв зібрано $34.00, а пятьдесять долярів жертвувало вище згадане наше братство св. О. Николая (У. Н. С.).

Подаю це спростованнє а заразом сердечно дякую усім жертводавцям, що не пожалували гроший на наш рідний край. Не забуваймо, що наші браття надіються і ждуть на нашу поміч, яка потрібна сейчас, щоби народний рух за визволенням із ляцького ярма не уставав.

Чим більше і чим скорше дамо, тим певніще добудемо волю своїй тісніщій вітчині, Галичині. Підім слідами Айришів, які американськими грішми добули свободу своїй старій батьківщині. Не жалуйте гроший на борбу, що має учинити нас свобідними. Наші герої віддають здоровле і життя, а ми чи будемо жалувати грошевих жертв?! Ні! Не буде таких камінних сердець між нами; ми усі зложимо свій податок грішми тепер, а коли буде потреба то зложимо і податок крови за свобідну, незалежну українську державу!

На закінчення кличу до вас: **Браття і Сестри — прийдіть усі на загальні збори, які відбудуться в неділю 24-го грудня.** Порадимося громадно, якби то найліпше допомочи своїм рідним людям у боротьбі проти ворогів. Від нас залежить у великій мірі, чи синьо-жовтий прапор замає знова понад Києвом, Львовом і над усьою українською землею!

Михайло Фук.

НЮАРК, Н. ДЖ.

У воздусі не виореш, не засієш і не здобудеш.

Не можна уявити собі просвіченого народу в неволи. Бо розумний нарід найде завсіди спосіб, щоби розбити тюрму, у якій держать його вороги. Найлучший примір подають Жиди, які роскинені по цілому світу, не мають своєї держави, а однак усюди находять собі не тільки повну свободу, але найчільніще місце у кождій державі. Вони добилися скрізь не тільки богацтва, але доходять до найвисших почестий і влади; — із цілої землі учинили свою вітчину. Ту великаньску силу придбали вони через організацію і просвіту. Для чужих Жиди підносять інтернаціоналізм як ідеал людства, але для себе вони учинили патріотизм своєю релігією. Нема на світі більше шовіністичних патріотів, як Жиди. Вони вважають тільки свій нарід вартним, розумним, ідейним, єдине спосібним до проводу і власти. Цей шовінізм, сам, не довівби до нічого, єслиби у парі із ним не ішла просвіта. Жиди горнуться до школи, до науки, як жаден другий нарід. Ніхто не визначається такою пильностю в студіях, як жидівське студентство. Ту саму зелізну витревалість виказують вони у всякім підприємстві, до якого заберуться. Їх всесвітні звязи поміж собою і безпримірна солідарність учинили їх найважніщим чинником у всіх міжнародних справах. На свої послуги вони мають пресу усього цивілізованого світа, яку або мають у своїм посіданню або контролюють своїми платними оголошеннями. В їх руках також театральні підприємства, ті преважні середники вироблення прилюдної опінії і виховання суспільности.

Жиди сміються в кулак, коли хто жаліє їх за бездержавність. Найбідніщий жидок гордий і свідомий того, що уся світова політика ведеться жидівським умом.

Про це, щоби нам, Українцям, рівнятися з Жидами, нема і бесіди. А однак наші умовини моглиби бути де-де лучші, чим в давнину мало жидівське племя. Розсіяне воно стрічалося усюди з загальною погордою і ненавистю. По усіх краях видавалися виняткові закони, звернені проти них. Крім того час до часу уладжувано на них нагінку і погроми, як національний „спорт". Кождий инший нарід був би давно росплився і зник серед других народів. Жидів спасла громадська єдність поміж собою і громадський розум.

Українці певне не менше здібні, чим Жиди. Ми бачимо це хотьби тут, в американських школах, де українські діти вибиваються на саме чоло. Чимало наших людий прийшло до Америки голіруч і доробилися в „бизнесі" гарного майна. Нак само наші „фармері" в Канаді замогли цілковиту біду і стали зажиточними і впливовими горожанами своєї нової вітчини. Богато наших робітників привчилося фахової роботи і здобуло собі вигідне життя. Українські професійні люди, чи в краю чи тут, стоять звичайно на висшім уровени, чим других народностий. Українська народна фільозофія, виражена у приповідках, сказках, переказах — одна з найперших у світі. Українська народна пісня не має пари у світі. А вона малює душу народа. Виходить, що ми маємо усі признаки розумної і гарної людської породи. До тогож українська земля найкраща і найбогатша на світі. Є на чім жити, є нагода збудувати земний рай!

Чогож бракує нам? У чім є наша слабість?

У тім, що нема у нас громадської витревалости, у тім, що усі наші зусилля вибухають як вулькан, а не горять постійним, тривалим огнем.

Українці подібні до расових коний, прегарних, але не угованих. Спробуєш запрячи до громадської роботи, то чогонебудь так зноровляться, що пірвуть увесь запряг, розібють громадський віз та ще й покалічать і повбиваються поміж собою.

Найлучший кінь потребує „треновання", найздібніщий чоловік здорової просвіти.

Хто ходив по ярмарках або бачив перегони, той знає, як легко можна збавити коня через невідповідне обходження або ріжними трійливими медикаментами.

Так само невідповідні суспільні теорії витворюють у народа духове каліцтво, а трійлива, заправлена фальшивими ідеалами, дурійка, спроваджує народну смерть.

Природний розвиток народу приходить через патрітизм. Хто бажає загального поступу, той має тільки одну дорогу: через свій нарід.

Щонебудь робиться у громадській роботі, муситься мати на зглядї усі обставини, серед яких живе своя нація. Що може бути добре для Німців, Англійців, Французів, може бути для Українців непридатне або й шкідливе. Возьмім наприклад кольоніяльну політику, мореплавство і великий промисл. Англія і Франція а за ними Німеччина шукають щораз то нового місця для своїх горожан, для збуття своїх фабричних виробів; вони не годні жити без помочи кольоній. Сама їх земля не годна згодувати. Україна, покищо, не потребує журитися, що їй робити із надмірним числом населення.

Держави, де є великий промисл, мусять вести безвпинну боротьбу зі своїми і чужими капіталістами і передумувати про способи, як ограничити власть тростів і не допустити до черезмірного накопичення капіталу в одних руках. Ця боротьба є вельми трудна і небеспечна, бо промисл витворює грошевий рухомий маєток, який легко вивезти до другого краю. А це спричинює зубожіння держави.

Україна край хліборобський. Відповідний закон може ограничити скількість землі, кілько найбільше хто може посідати і убити раз на все всяку спробу лакомого нагромаджування грунту. А коли хто не бувби вдоволений із тих розпорядків, то хай їде собі за границю. Української землі не ви вивезе, не забере з собою.

Це мабуть зясує кождому виразно, що Україну не мож будувати по теоріям західних, промислових, перелюднених країв. У тім була велика похибка Грушівського, Винниченка, Петлюри і всіх українських „істів", що не держалися землі, а плавали по воздухах на „чужих аероплянах". Годі цілий нарід посадити на літаки і казати, що це поступ, що так мусить бути. У воздусі не виореш, не засієш і не збудуєш. Наші найперші „будівничі держави" упали самі і цілий нарід завели у таке болото, з котрого і досі годі вилізти.

* * *

Це всьо написане на те, щоби ми зрозуміли, що „мудрість має бути своя". Потреба просвічатися на основі своєї власної культури, коли не хочемо відчахнутися від своєеї нації. Щоби дати спромогу до науки нашій кольонії в Нюарку, найшовся між нами гурток, який запросив д-ра Л. Цегельського, щоби відбув із нами научний курс. Кождого понеділка і пятниці збираємося в презвитеріяньскій гали на Бігон вулиці і слухаємо викладів. Але на жаль наше число виносить усього около трицять людий. Як це мало, коли зважимо, що в Нюарку більше, чим вісім тисяч Українців!

Є тут у нас одна громадка, що має свій власний дім, де відбуваються сходини кождого вечера.

От і гарно! — скажете. Та де там, яке там гарно! Наші „поступовці" позасідають при зелених столиках та вчаться „дипльоматії і стратегії", якби то змилити ворога і виграти „битву". Цілий вечір студіюють „королів", „королевих", розмальованих червоною і чорною краскою.

А друга братія, по хатах, вчиться щораз ліпше „хемії" і закроплюєся витвором своїх „хемічних лябораторій".

Третіж, як звичайно, ждуть, що щось, якось, десь і колись і без них зробиться. А „буде так, як мусить бути", або інакше „спускайтеся куме на дно, не витрачуйте сили".

Пишу це не для злоби, а на тоє, щоби хоч якась частина зрозуміла, що отупінням і сном не дібємося ніколи до того, щоб добути собі належне місце у світі.

В. Садовий.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Товариство Українська Січ, від. 170 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 7. годині вечером в суботу, 16. грудня в церковній гали при Сусекс і Грін ул. Кождий член має виповнити свою вкладку і довги. Кождий член повинен привести нового члена, бо тепер приймаєсь до У. Н. Союза без вступного. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — В. Павкевич, предс.; П. Мелень, секр.

ЛИТЛ ФОЛС, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 330 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 12. годині пополудні в неділю, 17. грудня в церковній гали при Форнис ул. На порядку нарад вибір нових урядників. Неявившийся член заплатить кару 1 дол. а урядник 2 дол. — Г. Тирак, предс.; Й. Франків, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. о. Николая, від. 104 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 17. грудня в гали Івана Ваверчака під ч. 782 Стейт ул. На порядку нарад буде вибиратися новий уряд, таксамо члени аби вирівнали свої довги. Неявившийся член заплатить кару 1 доляра, а урядник 2 дол. — М. Вітів, предс.; В. Стецко, секр.

ГЕЙСТИНГС ОН ГУДСОН, Н. Й. Тов. Тараса Шевченка, від. 6, повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 2. годині пополудні в неділю, 17. грудня в товариськім домі під ч. 410 Варбуртон Евеню. На порядку нарад вибір нового уряду на рік 1923 і будеться приймати нових членів без вступного. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — С. Коник, предс.; І. Пендерецький, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Тов. Вільна Україна, від. 139 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 2. годині пополудні в неділю, 17. грудня в парохіяльній гали під ч. 4952 Савт Паляйна ул. На порядку нарад вибір нового уряду на 1923 рік і инші наради. Неявившийся член заплатить кару 1 доляра, а урядник 2 дол. — Т. Крушельський, предс.; Д. Кошіль, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Сестрицтво св. Ольги, від. 318 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 2 годині попол. в неділю, 17. грудня в церковній гали при Нюпорт Евеню. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Буде також звіт старих урядничок і вибір нових на 1923. Кожда членкиня обовязана прийти та вирівнати свій довг. Неявившася членкиня заплатить кару 50 цнт., а урядничка 1 дол. — Петронеля Маслюк, предс.; Марія Брощак, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Єдність, від. 163 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 17. грудня в гали І. Боднара під ч. 501 Норт Трета ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження і вибір нового уряду на 1923 р. Неявившийся член заплатить кару. — С. Гвіздь, предс.; М. Паранич, секр.

БАВНД БРУК, Н. ДЖ. Бр. св. о. Николая, від. 344, повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 17. грудня в домі секретаря на Вилям ул. Проситься всіх членів прибути, бо маємо важні справи до полагодження і вибір нового уряду. — І. Лівкович, секр.

КУРТИС БЕЙ, МД. Бр. св. Михаїла, від. 55, повідомляє, що річний мітинг відбудеться 17. грудня, точно о годині 2. пополудні в гали церковній. По збиранню вкладок наступить вибір уряду на 1923 рік. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. Проситься всіх членів явитись на означену годину, бо о третій годині наступлять народні збори. Обовязком Куртісбейських Українців численно прибути на збори, на котрі прибудуть українські бесідники. — Е. Монастирський, секр.; А. Мандровський, пр.

ОБУРН, Н. Й. Бр. св. о. Николая, від. 38, повідомляє, що річний мітинг відбудеться о годині 1.30 пополудні в неділю, 17. грудня в церковній гали на розі Вашингтон і Прайн ул. На порядку нарад справозданнє старого уряду і вибір нового на рік 1923, як також другі важні справи до полагодження. Обовязком кождого члена явитися на сей мітинг, як також привести зі собою нових членів до братства і до У. Н. Союза. Добра нагода, бо приймаєсь нових членів без вступного. Неявившийся член заплатить кару після братського статута. — Д. Полянський, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8 повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 17. грудня о 5. годині вечер. На порядку нарад справозданнє урядників і звіт касовий, як також вибір уряду на рік 1923. Проситься членів постаратись о нових кандидатів до товариства як і до У. Н. Союза, бо будемо приймати без вступного. Котрі Українці ще не належать до жадної української організації, повинні користати з сеї нагоди. Спішіть поки час, бо пізнійше може бути запізно. Місце зборів в місцевій гали при Чеснат ул. Кождий член має явитися, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Нагейда, предс.; С. Пилипишин, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила і Методія, від. 86 буде мати річний мітинг 17. грудня о 2. годині. Кождий член має явитися і вирівнати свій довг, бо в противнім разі тратить право до бр. і до У. Н. Союза. Таксамо є важні справи до вирішення. Також буде вибір нового уряду на рік 1923. Прошу зійтись на сей мітинг в як найбільшім числі. — Н. Кісільовський, предс.; Д. Хомин, кас.; М. Пащук, секр.

ГАМТРАМК, МИШ. Тов. Згода, від. 20 повідомляє, що річний мітинг відбудеться в неділю, 17. грудня о 1. годині пополудні в гали Укр. Хати, 2240 Грейлинг Евеню. На порядку нарад суть важні справи, як також вибір нового уряду на рік 1923. Проситься всіх членів доконче прибути, як і тих, що хотять користати з нагоди увільнення оплат вступного так до У. Н. Союза як і до товариства. Проситься прибути і вписатися. Неявившийся член заплатить кару по 50 цнт., а урядник 1 дол. — Т. Мусій, предс.; Н. Крук, секр.

КЕНЗАС СИТІ, КАН. Бр. св. Володимира, від. 323 повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбудеться в неділю, 17. грудня в галі парохіяльній, о годині 2. пополудні. Проситься членів зійтися хоть раз на рік всі разом. Котрий член не буде присутний на тім мітингу, заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Л. Тягнибік, секр.